

## MİLLETLERARASI ANDLAŞMA

**Karar Sayısı: 5525**

3 Kasım 2016 tarihinde İstanbul'da imzalanan ve 7377 sayılı Kanunla onaylanması uygun bulunan ekli "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ruanda Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma"nın ilişik Notalarla birlikte onaylanmasına, 9 sayılı Cumhurbaşkanlığı Karamamesinin 2 nci ve 3 üncü maddeleri gereğince karar verilmiştir.

23 Nisan 2022

**Recep Tayyip ERDOĞAN**  
CUMHURBAŞKANI

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ**  
**İLE**  
**RUANDA CUMHURİYETİ HÜKÜMETİ**  
**ARASINDA**  
**YATIRIMLARIN**  
**KARŞILIKLI TEŞVİKİ VE KORUNMASINA İLİŞKİN**  
**ANLAŞMA**

Bundan sonra "Akit Taraflar" olarak anılacak olan Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ve Ruanda Cumhuriyeti Hükümeti;

Özellikle bir Akit Tarafın yatırımcılarının, diğer Akit Tarafın ülkesindeki yatırımları ile ilgili olarak, Akit Taraflar arasındaki ekonomik işbirliğini artırma arzusu ile;

Bu gibi yatırımlara tanınacak muameleye ilişkin bir anlaşmanın sermaye ve teknoloji akımı ile Akit Tarafların ekonomik kalkınmasını teşvik edeceğini kabul ederek;

Yatırımlara adil ve hakkaniyete uygun muamele edilmesinin; yatırımlar için istikrarlı bir ortamın idamesi açısından arzulanır olduğuna ve ekonomik kaynakların etkin kullanımının en üst düzeye çıkarılmasına ve yaşam standartlarının geliştirilmesine katkıda bulunacağına dair mutabık kalarak; ve

Bu amaçlara sağlık, güvenlik ve çevreye ilişkin genel uygulama önlemleri yanında uluslararası kabul görmüş işçi haklarını zayıflatmadan ulaşılabileceğine ikna olarak;

Yatırımların karşılıklı teşviki ve korunmasına ilişkin bir anlaşmanın yapılmasına karar vermiş olarak;

Aşağıdaki şekilde anlaşmaya varmışlardır:

## MADDE 1

### Tanımlar

İşbu Anlaşmanın amacı bakımından:

1. "Yatırım" terimi; bir Akit Tarafın yatırımcısı tarafından diğer bir Akit Tarafın ülkesinde, bu Akit Tarafın kanunlarına ve düzenlemelerine uygun olarak uzun süreli ekonomik ilişkiler kurmak amacıyla sahip olunan iş faaliyetleri ile bağlantılı her türlü mal varlığını ifade eder ve bunlarla sınırlı olmamak üzere özellikle aşağıdakileri içerir:

(a) taşınır ve taşınmaz malların yanı sıra ipotek, rehin, kefalet gibi diğer haklar ve malvarlığının bulunduğu Akit Tarafın kanun ve düzenlemelerine uygun olarak tanımlanan diğer benzer haklar;

(b) yeniden yatırılan gelirler, para alacakları veya bir yatırımla ilgili ekonomik değeri olan diğer haklar;

(c) hisseler, hisse senetleri ya da şirketlere iştirakin diğer her türlü şekli;

(d) özellikle patentler, sınai tasarımlar, teknik süreçler gibi smai ve fikri mülkiyet hakları yanında ticari markalar, ticari itibar ve know-how;

(e) doğal kaynaklara yönelik imtiyazlar da dahil olmak üzere, kanun veya bir sözleşme ile verilmiş iş imtiyazları;

Bu gibi yatırımlar; bir şirketin %10'dan azına karşılık gelen veya temsil eden hissesinin veya oy hakkının borsa yoluyla edinimi niteliğinde olması durumunda, işbu Anlaşma kapsamına girmez.

2. "Yatırımcı" terimi:

Diğer Akit Tarafın ülkesinde bir yatırım yapmış olan:

(a) kanunlarına göre, bir Akit Tarafın vatandaşı olan gerçek kişileri;

(b) kayıtlı işyerleri ile birlikte esaslı iş faaliyetleri bir Akit Tarafın ülkesinde bulunan ve o Akit Tarafın yürürlükteki mevzuatı çerçevesinde kurulmuş veya teşekkül etmiş şirketleri, kuruluşları, firmaları veya iş ortaklıklarını

ifade eder.

3. "Gelirler" terimi; bir yatırımdan elde edilen meblağları ifade eder ve bunlarla sınırlı olmamakla beraber özellikle, kar, faiz, sermaye kazançları, royaltiler, ücretler ve temettüleri içerir.

#### 4. "Ülke" terimi:

(a) Türkiye Cumhuriyeti ile ilgili olarak; kara ülkesini, iç sularını, karasularını ve bunların üzerindeki hava sahasını, aynı zamanda, canlı veya cansız doğal kaynakların araştırılması, işletilmesi ve korunması amacıyla Türkiye'nin uluslararası hukuka uygun olarak üzerinde egemen hak ve yetkilere sahip olduğu deniz alanlarını ifade eder.

(b) Ruanda Cumhuriyeti ile ilgili olarak; Ruanda'nın üzerinde egemen hak ve yetkilere sahip olduğu kara ülkesini, içsularını, bunların üzerindeki hava sahasını ve diğer alanları ifade eder.

### **MADDE 2**

#### **Uygulama Kapsamı**

İşbu Anlaşma, bir Akit Tarafın ülkesinde, bu Akit Tarafın kanun ve düzenlemelerine uygun olarak diğer Akit Taraf yatırımcıları tarafından işbu Anlaşmanın yürürlüğe girmesinden önce veya sonra yapılmış olan yatırımlara uygulanacaktır. Bununla birlikte; işbu Anlaşma, yürürlüğe girmesinden önce ortaya çıkan uyuşmazlıklara uygulanmaz.

### **MADDE 3**

#### **Yatırımların Tesviki ve Korunması**

1. Her bir Akit Taraf, kanun ve düzenlemeleri çerçevesinde, kendi ülkesinde, diğer Akit Taraf yatırımcılarının yatırımlarını mümkün olduğunca teşvik eder.

2. Her bir Akit Tarafın yatırımcılarının yatırımları, diğer Akit Tarafın ülkesinde her zaman adil ve hakkaniyete uygun muamele ile tam koruma ve güvenlik de dâhil olmak üzere, uluslararası hukukun asgari muamele standartlarına uygun bir muameleye tabi tutulur. Akit Taraflardan hiçbiri, makul olmayan veya ayrımcı tedbirlerle yatırımların yönetilmesine, sürdürülmesine, kullanımına, faydalanılmasına, işletilmesine, genişletilmesine, satışına, tasfiyesine veya elden çıkarılmasına hiçbir şekilde engel olmaz.

### **MADDE 4**

#### **Yatırımlara Uygulanacak Muamele**

1. Her bir Akit Taraf, kanun ve düzenlemeleri çerçevesinde, diğer Akit Tarafın yatırımcılarının yatırımlarını herhangi bir üçüncü ülke yatırımcılarının yatırımlarına benzer durumlarda uygulanandan daha az elverişli olmayacak şekilde ülkesine kabul eder.

2. Her bir Akit Taraf, kurulmuş olan bu yatırımlara, bunların yönetilmesine, sürdürülmesine, kullanımına, işletilmesine, faydalanılmasına, genişletilmesine, satışına, tasfiyesine veya elden çıkarılmasına ilişkin olarak, kendi yatırımcılarının yatırımları ya da herhangi bir üçüncü ülkenin yatırımcılarının yatırımlarına benzer durumlarda uyguladığı muameleden hangisi en elverişli ise, bundan daha az elverişli olmayan bir muamelede bulunur.

3. Akit Taraflar, kanun ve düzenlemelere uygun olarak, bir yatırımın yapılması ve sürdürülmesiyle ilgili olarak diğer Akit Tarafın ülkesine girmek isteyen her bir Akit Taraf vatandaşının girişi ve geçici ikameti için yapılan başvuruları iyi niyetle değerlendirir.

4. (a) İşbu Maddenin hükümleri, bir Akit Tarafın tamamen ya da kısmen vergilendirmeye ilişkin herhangi bir uluslararası anlaşma veya düzenleme ile tanımlanmış olduğu bir muameleyi, tercihi veya ayrıcalığı, diğer Akit Tarafın yatırımcılarına da sağlamakla yükümlü olduğu şeklinde yorumlanmaz.

(b) İşbu Anlaşmanın ayrımcılık yapmama, Ulusal Muamele ve En Çok Kayırılan Ulus muamelesi hükümleri, Akit Taraflardan herhangi birinin, bir gümrük birliği, ekonomik birlik veya parasal birliğe, bir ortak pazara veya serbest ticaret bölgesine üyeliğinden veya bunlarla ortaklığından kaynaklanan ve bu Akit Tarafın kendi vatandaşlarına ya da şirketlerine, veya bu gibi bir birliğin, ortak pazarın ya da serbest ticaret bölgesinin üye devletlerinin vatandaşlarına veya şirketlerine veya herhangi bir üçüncü ülke vatandaşlarına veya şirketlerine tanımlanmış olduğu tüm mevcut veya gelecekteki avantajlara uygulanmaz.

(c) İşbu Maddenin 1 ve 2. fıkraları, işbu Anlaşma veya Akit Taraflardan birinin imza koyduğu benzer diğer bir uluslararası anlaşmada düzenlenen uyumsuzluk çözümü hükümleri bakımından uygulanmaz.

(d) İşbu Anlaşmanın 3. ve 4. Maddelerinin hükümleri, Akit Taraflardan herhangi birinin, toprak, gayrimenkul ve bunlar üzerindeki aynı hakların edinimi bakımından kendi yatırımcılarının yatırımlarına uyguladığı muamelenin aynısını diğer Akit Tarafın yatırımcılarının yatırımlarına uygulamakla yükümlü kılmaz.

## **MADDE 5**

### **Genel İstisnalar**

1. İşbu Anlaşmanın hiçbir hükmü, bir Akit Tarafın:

(a) insan, hayvan veya bitki hayatı veya sağlığının veya çevrenin korunması için düzenlenen ve uygulanan;

(b) canlı veya cansız tükenebilir doğal kaynakların korunmasıyla ilgili;

ayrımcı olmayan herhangi bir hukuki önlemi almasına, sürdürmesine ya da uygulamasına engel olacak şekilde yorumlanamaz.

2. İşbu Anlaşmanın hiçbir hükmü:

(a) bir Akit Tarafın, açıklanmasını temel güvenlik çıkarlarına aykırı gördüğü herhangi bir bilgiyi açıklamasını veya böyle bir bilgiye erişime izin vermesini gerektirecek şekilde;

(b) hiçbir Akit Tarafın,

(i) silah, cephane ve savaş gereçleri ticareti ile bir askeri ya da diğer bir güvenlik kuruluşuna doğrudan veya dolaylı olarak diğer mal, teçhizat, hizmet ve teknoloji sağlama amacıyla yapılan ticaret ve işlemlere ilişkin;

(ii) savaş zamanında veya uluslararası ilişkilerle ilgili diğer acil durumlarda;

veya

(iii) nükleer silahların veya diğer patlayıcı nükleer cihazların yayılmasının önlenmesine ilişkin ulusal politikaların veya uluslararası anlaşmaların uygulanmasıyla ilgili olarak;

kendi temel güvenlik çıkarlarının korunması için gerekli gördüğü tedbirleri almasına engel olacak şekilde; veya

(c) herhangi bir Akit Tarafı, uluslararası barış ve güvenliğin sürdürülmesi için Birleşmiş Milletler Şartından kaynaklanan yükümlülüklerini yerine getirmek amacıyla harekete geçmekten alıkoymak üzere;

yorumlanamaz.

## MADDE 6

### Kamulaştırma ve Tazminat

1. Yatırımlar, kamu yararı gözetilerek, ayrımcı olmayacak biçimde; anında, yeterli ve etkin tazminat ödenerek, uygun hukuki usule ve işbu Anlaşmanın 3. Maddesinde belirtilen genel muamele prensiplerine göre yapılanlar hariç olmak üzere kamulaştırılmaz, devletleştirilemez veya doğrudan ya da dolaylı olarak benzer etkisi olan tedbirlere (bundan sonra kamulaştırma olarak anılacaktır) maruz bırakılmaz.

2. Sağlık, güvenlik ve çevre gibi halkın refahını ilgilendiren meşru hedeflerin korunması amacıyla düzenlenen ve uygulanan ayrımcı olmayan yasal önlemler, dolaylı kamulaştırma teşkil etmez.

3. Tazminat, kamulaştırılan yatırımın kamulaştırma işleminin yapıldığı veya kamuoyuna duyurulduğu tarihten önceki piyasa değerine eşit olur. Tazminat gecikme olmaksızın ödenir ve 8. Maddenin 2.fikrasında da belirtildiği gibi serbestçe transfer edilebilir.

4. Piyasa değeri; uygun olması halinde; yatırılan sermaye, yıpranma payı, halihazırda ülkesine iade edilmiş sermaye, ikame değer, döviz kuru hareketleri ve diğer ilgili etkenler dikkate alınarak, genel kabul görmüş değerlendirme ve hakkaniyet ilkeleri doğrultusunda belirlenir.

5. Tazminat serbestçe çevrilebilen bir para cinsi ile ödenir ve ödenmesinde gecikme olması durumunda tazminat, yatırımcının kamulaştırmanın yapıldığı tarihte tazminat tutarının hızlıca ödemiş olması halinde olacağı durumdan daha az elverişli olmayacak bir durumda olmasını sağlayacak bir tutarda ödenir.

**MADDE 7**  
**Kayıplar için Tazminat**

1. Yatırımları diğer Akit Tarafın ülkesinde savaş, isyan, iç karışıklık veya diğer benzeri olaylar nedeniyle zarar gören Akit Taraflardan her birinin yatırımcıları, diğer Akit Tarafın bu gibi kayıplar bakımından aldığı tazmin edici tedbirlere ilişkin olarak, kendi yatırımcılarına veya herhangi bir üçüncü ülke yatırımcılarına uyguladığı muameleden daha az elverişli olmamak üzere, hangisi en elverişli ise, o muameleye tabi tutulur.

2. İşbu Maddenin 1. fıkrası hükümleri saklı kalmak üzere, anılan fıkrada belirtilen durumlardan herhangi birinde, diğer Akit Tarafın ülkesinde zarar gören bir Akit Taraf yatırımcılarının zararları:

- (a) diğer Akit Tarafın kuvvetleri veya resmi makamlarınca mallarına el konulması; veya
- (b) diğer Akit Tarafın kuvvetleri veya resmi makamlarınca mallarının çatışma halinde değilken ya da durum zorunlu kılmadığı halde tahrip edilmesi durumunda;

hızlı, yeterli ve etkin bir şekilde karşılanacak ya da tazminat ödenecektir. Hasıl olan ödemeler başka bir para birimine serbestçe çevrilebilecektir.

**MADDE 8**  
**Ülkesine İade ve Transfer**

1. Her bir Akit Taraf, bir yatırıma ilişkin bütün transferlerin kendi ülkesinden içeri ve dışarıya serbestçe ve gecikme olmaksızın yapılmasını iyi niyetle garanti eder. Bu gibi transferler:

- (a) ana sermaye ve yatırımı sürdürmek veya artırmak amaçlı ek meblağlar;
  - (b) gelirler;
  - (c) bir yatırımın tamamının veya bir kısmının satışı veya tasfiyesinden elde edilen meblağlar;
  - (d) 6. ve 7. Maddelere ilişkin tazminatlar;
  - (e) geri ödemeler ve yatırımla ilgili kredilerin faiz ödemeleri;
  - (f) bir Akit Tarafın ülkesinde bir yatırımla ilgili çalışma izinlerini almış olan diğer bir Akit Tarafın vatandaşlarının aldığı maaşlar, haftalık ücretler ve diğer ödemeler;
  - (g) bir yatırım uyuşmazlığından doğan ödemeleri
- içerir.

2. Aksi yatırımcı ve ev sahibi Akit Tarafça kararlaştırılmadıkça, transferler; yatırımın yapılmış olduğu konvertibl para birimi veya herhangi bir konvertibl para birimiyle, transferin yapıldığı tarihte geçerli olan piyasa döviz kuru üzerinden yapılır.

3. Ödemeler ve sermaye hareketlerinin ödemeler dengesi üzerinde ciddi zorluklara sebep olduğu ya da olma riskini taşıdığı istisnai durumlarda, her bir Akit Taraf ayrımcılık yapmamak ve iyi niyeti esas almak kaydıyla geçici olarak transferleri kısıtlayabilir.

4. Akit Taraflar aşağıdaki hususlara ilişkin kanun ve düzenlemelerinin hakkaniyete uygun, ayrımcı olmayan ve iyi niyet çerçevesindeki uygulamaları kapsamında, bir transferin yapılmasını önleyebilir:

(a) iflas, ödeme aczi veya alacaklı haklarının korunması;

(b) menkul kıymetler, vadeli işlemler, opsiyonlar veya türevlerin ihracı, ticareti ya da bunlarla ilgili faaliyetler;

(c) kanunların uygulanması ya da finansal düzenleyici kurumlara destek amacıyla gerekli olan hallerde, transferlerin finansal olarak raporlanması ya da kaydının tutulması;

(d) cezai suçlar;

(e) adli ya da idari yargılama kararlarına uyulmasının sağlanması; veya

(f) sosyal güvenlik, emeklilik veya zorunlu tasarruf programları.

## **MADDE 9**

### **Halefiyet**

1. Eğer Akit Taraflardan biri yatırımcılarının yatırımlarını ticari olmayan risklere karşı korumak amacıyla bir kamu sigortası veya garanti planına sahipse ve bu Akit Tarafın bir yatırımcısı bu sigortayı edinmiş veya plana katılmışsa, sigortalayanın yatırımcı ile sigortalayan arasındaki sigorta sözleşmesinin şartlarından kaynaklanan her türlü halefiyeti diğer Akit Tarafça tanıır.

2. Sigortalayan halefiyetten dolayı yatırımcının haklarını kullanmaya ve taleplerini öne sürmeye yetkilidir ve yatırım ile ilgili yükümlülükleri üstlenir. Halef olunan haklar veya talepler yatırımcının özgün hak veya taleplerini aşmaz.

3. Bir Akit Taraf ile sigortalayan arasındaki uyuşmazlıklar işbu Anlaşmanın 10. Maddesinin hükümlerine göre çözümlenir.



## MADDE 10

### Bir Akit Taraf ile Diğer Akit Tarafın Yatırımcıları Arasındaki Uyuşmazlıkların Çözümü

1. İşbu Madde, bir Akit Taraf ile diğer Akit Tarafın bir yatırımcısı arasında, Akit Tarafın işbu Anlaşma kapsamındaki bir yükümlülüğü ihlal ettiği iddiasıyla yatırımcının veya yatırımının kayıp veya zarara uğramasına sebep olan uyuşmazlıklara uygulanacaktır. Akit Taraflardan biri ile diğer Akit Tarafın bir yatırımcısı arasında bu yatırımcının yatırımı ile ilgili olarak çıkan uyuşmazlıklar, yatırımcı tarafından yatırım yapıldığı Akit Tarafa ayrıntılı bilgi içerecek şekilde yazılı olarak bildirilir. Mümkün olduğu ölçüde, yatırımcı ve ilgili Akit Taraf bu uyuşmazlıkları danışmalar ve müzakereler yoluyla iyi niyetle çözmeye gayret ederler.

2. Bu uyuşmazlıkların, 1.fıkrafta belirtilen yazılı bildirim tarihini takip eden altı (6) ay içerisinde bu şekilde çözümlenememesi halinde, uyuşmazlıklar yatırımcının seçebileceği üzere:

(a) ülkesinde yatırım yapılmış olan Akit Tarafın yetkili mahkemesine;

veya

(b) işbu Maddenin 4 (a) ve (b) fıkralarında belirtilen durumlar hariç olmak üzere;

(i) "Devletler ile Diğer Devletlerin Vatandaşları Arasındaki Yatırım Uyuşmazlıklarının Çözümü Sözleşmesi" ile kurulmuş Yatırım Uyuşmazlıklarının Çözümü için Uluslararası Merkez'e (ICSID); veya

(ii) Birleşmiş Milletler Uluslararası Ticaret Hukuku Komisyonu (UNCITRAL)'nın Tahkim Usulü Kurallarına göre bu maksatla kurulacak bir ad hoc hakem mahkemesine

sunulabilir.

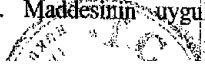
3. Yatırımcının uyuşmazlığı işbu Maddenin 2. fıkrasında bahsedilen uyuşmazlık çözüm yollarından birine sunduğu andan itibaren, bu yollardan birinin seçimi nihaidir.

4. Bu Maddenin 2. fıkrasının hükümlerine bakılmaksızın;

(a) yalnızca, ev sahibi Akit Tarafın yabancı sermaye ile ilgili mevzuatına uygun olarak, herhangi bir iznin gerekli olması halinde, gerekli izni almış ve fiilen başlamış yatırım faaliyetlerinden doğrudan kaynaklanan uyuşmazlıklar, Yatırım Uyuşmazlıklarının Çözümü için Uluslararası Merkez'e (ICSID) veya Akit Tarafların üzerinde uzlaştıkları diğer herhangi bir uluslararası uyuşmazlık çözüm mekanizmasına sunulabilir;

(b) ev sahibi Akit Tarafın ülkesindeki taşınmazlar üzerindeki mülkiyet hakları ve aynı haklara ilişkin uyuşmazlıklar tamamen bu Akit Tarafların mahkemelerinin yargılama yetkisi altındadır ve bu nedenle Yatırım Uyuşmazlıklarının Çözümü için Uluslararası Merkez'e (ICSID) ya da diğer herhangi bir uluslararası uyuşmazlık çözümü mekanizmasına sunulamaz;

(c) "Devletler ile Diğer Devletlerin Vatandaşları Arasındaki Yatırım Uyuşmazlıklarının Çözümü Sözleşmesi"nin 64. Maddesinin uygulamasında aşağıdaki hüküm geçerli olacaktır:



Akit Taraflar, "Devletler ile diğer Devletlerin Vatandaşları arasındaki Yatırım Uyuşmazlıklarının Çözümü Sözleşmesi"nin yorumu ya da uygulanmasına ilişkin, diğer bir Akit Taraf ile aralarında ortaya çıkmış ve görüşmeler yoluyla çözümlenmemiş herhangi bir uyuşmazlığın Uluslararası Adalet Divanı'na götürülmesini kabul etmeyecektir.

5. Tahkim mahkemesi kararlarını, işbu Anlaşmanın hükümlerine, uyuşmazlığın tarafı olan ve ülkesinde yatırım yapılan Akit Tarafın kanunlarına ve düzenlemelerine (kanunlar ihtilafına ilişkin kurallar da dâhil olmak üzere) ve her iki Akit Tarafa kabul edilen ilgili uluslararası hukuk ilkelerine uygun olarak alır.

6. Tahkim kararları uyuşmazlığın bütün tarafları için nihai ve bağlayıcıdır. Her bir Akit Taraf verilen kararları kendi ulusal kanunları çerçevesinde yerine getirir.

7. (a) Tahkim Mahkemesi işbu Anlaşma kapsamında nihai kararı verdiğinde, ayrı ayrı veya birlikte, sadece aşağıdakilere hükmedebilir:

(i) parasal zararlar ve uygulanabilir faiz;

(ii) malvarlığının iadesi.

(b) Tahkim Mahkemesi cezalandırıcı tazminat kararına veya bir Akit Tarafın alınan tedbir ve kararı tersine çevirmesini gerektirecek yönde bir karara hükmetmez.

## MADDE 11

### Faydaların Reddi

1. Her bir Akit Taraf işbu Anlaşma'dan kaynaklanan faydaların, diğer Akit Tarafın bir şirketi olan bu Akit Tarafın bir yatırımcısına ve bu gibi bir yatırımcının yatırımlarına uygulanmasını, söz konusu şirketin kanunları çerçevesinde kurulmuş olduğu Akit Tarafın ülkesinde önemli faaliyetlerinin olmaması veya Akit Taraf olmayan bir Tarafın yatırımcısının veya Anlaşmanın faydalarının uygulanmasını reddeden Akit Tarafın yatırımcılarının bu şirkete sahip olması veya idare etmesi halinde reddedebilir.

2. Faydaların tanınmasını reddeden Akit Taraf, faydaların reddinden önce mümkün olduğu ölçüde, diğer Akit Tarafı haberdar eder.

## MADDE 12

### Akit Taraflar Arasındaki Uyuşmazlıkların Çözümü

1. Akit Taraflar işbu Anlaşmanın yorumu veya uygulanmasıyla ilgili aralarında çıkan herhangi bir uyuşmazlığa iyi niyet ve işbirliği ruhu içinde hızlı ve hakkaniyete uygun bir çözüm arayacaklardır. Bu bakımdan, Akit Taraflar bu gibi çözümlere varmak için doğrudan ve anlamlı müzakerelerde bulunmayı kabul ederler. Eğer Akit Taraflar uyuşmazlığın başladığı tarihten itibaren altı (6) ay içerisinde yukarıda belirtilen yöntemler ile kendi

aralarında bir anlaşmaya varamazlarsa uyuşmazlık, Akit Taraflardan herhangi birinin isteği üzerine, üç üyeli bir tahkim mahkemesine sunulabilir.

2. Talebin alınmasından itibaren iki (2) ay içerisinde, her bir Akit Taraf bir hakem tayin edecektir. Tayin edilen bu iki hakem üçüncü bir ülke vatandaşı olan üçüncü hakemi Başkan olarak seçer. Akit Taraflardan herhangi birinin belirtilen süre içinde hakemi atayamaması halinde, diğer Akit Taraf Uluslararası Adalet Divanı Başkanı'ndan atamayı yapmasını talep edebilir.

3. Eğer her iki hakem atanmalarından itibaren iki (2) ay içerisinde Başkan seçiminde anlaşmaya varamazlar ise, Başkan Akit Taraflardan birinin talebi üzerine Uluslararası Adalet Divanı Başkanı tarafından atanır.

4. İşbu Maddenin 2.ve 3. fıkralarında belirtilen durumlarda, Uluslararası Adalet Divanı Başkanı söz konusu görevi yerine getirmekten alıkonursa ya da Başkan Akit Taraflardan birinin vatandaşı ise, atama Başkan Vekili tarafından yapılır ve Başkan Vekili de bu görevi yerine getirmekten alıkonursa ya da Başkan Vekili Akit Taraflardan birinin vatandaşı ise, atama Akit Taraflardan birinin vatandaşı olmayan en kıdemli Divan üyesi tarafından yapılır.

5. Tahkim Mahkemesi Heyet Başkanının seçildiği tarihten itibaren üç (3) ay içinde, işbu Anlaşmanın diğer hükümleriyle tutarlı olacak şekilde usul kuralları üzerinde anlaşmaya varır. Böyle bir anlaşmanın olmaması halinde, Tahkim Mahkemesi, genel kabul görmüş uluslararası tahkim usulü kurallarını dikkate alarak, usul kurallarını tayin etmesini Uluslararası Adalet Divanı Başkanından talep eder.

6. Aksi kararlaştırılmadıkça, Başkanın seçildiği tarihten itibaren sekiz (8) ay içerisinde bütün beyanlar yapılacak, bütün duruşmalar tamamlanacak ve Tahkim Mahkemesi, hangisi daha sonra gerçekleşirse, son beyanların sunulduğu veya duruşmaların bittiği tarihten sonra iki (2) ay içinde karara varır. Tahkim Mahkemesi, nihai ve bağlayıcı olacak kararını oy çokluğu ile alır. Tahkim Mahkemesi, kararını işbu Anlaşmanın hükümleri ve Akit Taraflar arasında uygulanabilir uluslararası hukuk temelinde alır.

7. Başkanın, diğer hakemlerin masrafları ve yargılama ile ilgili diğer masraflar Akit Taraflarca eşit olarak ödenir. Bununla birlikte, Tahkim Mahkemesi giderlerin daha yüksek bir oranının Akit Taraflardan biri tarafından ödenmesine re'sen karar verebilir.

8. Eğer bir uyuşmazlık, işbu Anlaşmanın 10. Maddesi uyarınca bir uluslararası tahkim mahkemesine sunulmuşsa ve hala mahkeme önündeysse, aynı uyuşmazlık işbu Madde hükümleri uyarınca başka bir uluslararası tahkim mahkemesine sunulmaz. Bu durum, her iki Akit Taraf arasında doğrudan ve anlamlı görüşmeler yoluyla bağlantı kurulmasını engellemez.

## **MADDE 13**

### **Seffaflık**

Akit Taraflardan her biri, mümkün olduğu ölçüde işbu Anlaşma kapsamındaki herhangi bir konuya ilişkin kanun, düzenleme ve genel uygulamalara ilişkin idari kararlarının ivedi bir şekilde yayımlanmasını veya diğer Akit Tarafın ilgili yatırımcılarının bu kararlardan haberdar olmasını sağlayacak şekilde ulaştırılabilir olmasını sağlar.

## MADDE 14

### Yürürlüğe Girme, Yürürlük Süresi, Değişiklik ve Yürürlükten Kaldırma

1. İşbu Anlaşma, Akit Tarafların, yürürlüğe girmeye ilişkin gerekli dâhili yasal işlemlerin tamamlandığına dair yazılı ve diplomatik kanallarla yapılan bildirimlerden sonuncusunun yapıldığı tarihte yürürlüğe girer.
2. Anlaşma on (10) yıllık bir dönem boyunca yürürlükte kalacak ve bu Maddenin 2. fıkrasına göre sona erdirilmediği sürece yürürlükte kalmaya devam eder.
3. İşbu Anlaşma Akit Tarafların karşılıklı yazılı rızasıyla herhangi bir zamanda değiştirilebilir. Bu değişiklikler işbu Maddenin ilk fıkrasında belirtilen aynı yasal usul çerçevesinde yürürlüğe girer.
4. Akit Taraflardan her biri, bir yıl öncesinden diğer Akit Tarafa yazılı bir bildirimde bulunarak ilk on yıllık dönemin sonunda veya bu tarihten sonra herhangi bir zamanda Anlaşmayı feshedebilir.
5. İşbu Anlaşmanın sona erdiği tarihten önce yapılan veya edinilen ve işbu Anlaşmanın diğer bir şekilde uygulanacağı yatırımlarla ilgili olarak, işbu Anlaşmanın diğer tüm Maddelerinin hükümleri sona erme tarihinden itibaren bir on (10) yıl daha geçerli olmaya devam eder.

Yukarıdaki hususlar muvacehesinde, İşbu Anlaşma Hükümetlerince yetkili kılınan ve aşağıda imzası bulunan temsilciler tarafından imzalanmıştır.

İstanbul'da 3 Kasım 2016 tarihinde iki nüsha olarak Türkçe ve İngilizce dillerinde, tüm metinler eşit derecede geçerli olmak üzere imzalanmıştır.

İşbu Anlaşmanın yorumunda farklılık olması halinde, İngilizce metin esas alınır.

**TÜRKİYE CUMHURİYETİ**  
**HÜKÜMETİ ADINA**

**RUANDA CUMHURİYETİ**  
**HÜKÜMETİ ADINA**

**Nihat ZEYBEKÇİ**  
**Ekonomi Bakanı**

**François KANIMBA**  
**Ticaret, Sanayi ve Doğu Afrika**  
**Topluluğu İşleri Bakanı**

**AGREEMENT BETWEEN**  
**THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF TURKEY**  
**AND**  
**THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF RWANDA**  
**CONCERNING**  
**THE RECIPROCAL PROMOTION AND PROTECTION OF**  
**INVESTMENTS**

The Government of the Republic of Turkey and the Government of the Republic of Rwanda, hereinafter referred to as "the Contracting Parties";

Desiring to promote greater economic cooperation between them, particularly with respect to investment by investors of one Contracting Party in the territory of the other Contracting Party;

Recognizing that agreement upon the treatment to be accorded such investment will stimulate the flow of capital and technology and the economic development of the Contracting Parties;

Agreeing that fair and equitable treatment of investments is desirable in order to maintain a stable framework for investment and will contribute to maximizing effective utilization of economic resources and improve living standards; and

Convinced that these objectives can be achieved without relaxing health, safety and environmental measures of general application as well as internationally recognized labor rights;

Having resolved to conclude an agreement concerning the reciprocal promotion and protection of investments;

Have agreed as follows:

## ARTICLE 1

### Definitions

For the purposes of this Agreement;

1. The term "investment" means every kind of asset, connected with business activities, acquired for the purpose of establishing lasting economic relations in the territory of a Contracting Party in conformity with its laws and regulations, and shall include in particular, but not exclusively:

(a) movable and immovable property, as well as any other rights as mortgages, liens, pledges, and any other similar rights as defined in conformity with the laws and regulations of the Contracting Party in whose territory the property is situated;

(b) reinvested returns, claims to money or any other rights having financial value related to an investment;

(c) shares, stocks, or any other form of participation in companies;

(d) industrial and intellectual property rights, in particular patents, industrial designs, technical processes, as well as trademarks, goodwill, and know-how;

(e) business concessions conferred by law or by contract, including concessions related to natural resources;

provided that such investments are not in the nature of acquisition of shares or voting power amounting to, or representing of, less than ten (10) percent of a company through stock exchanges which shall not be covered by this Agreement.

2. The term "investor" means:

(a) natural persons having the nationality of a Contracting Party according to its laws;

(b) companies, corporations, firms, business partnerships incorporated or constituted under the law in force of a Contracting Party and having their registered offices together with substantial business activities in the territory of that Contracting Party;

who have made an investment in the territory of the other Contracting Party.

3. The term "returns" means the amounts yielded by an investment and includes in particular, though not exclusively, profit, interest, capital gains, royalties, fees and dividends.

4. The "territory" means:

(a) in respect of the Republic of Turkey; the land territory, internal waters, the territorial sea and the airspace above them, as well as the maritime areas over which Turkey has sovereign rights or jurisdiction for the purpose of exploration, exploitation and preservation of natural resources whether living or non-living, pursuant to international law.

(b) in respect of the Republic of Rwanda; the land, internal waters, the airspace above them, as well as other areas over which Rwanda has sovereign rights or jurisdiction.

## **ARTICLE 2**

### **Scope of Application**

This Agreement shall apply to investments in the territory of one Contracting Party, made in accordance with its national laws and regulations, by investors of the other Contracting Party, whether prior to, or after the entry into force of the present Agreement. However, this Agreement shall not apply to any disputes that have arisen before its entry into force.

## **ARTICLE 3**

### **Promotion and Protection of Investments**

1. Subject to its laws and regulations, each Contracting Party shall in its territory promote as far as possible investments by investors of the other Contracting Party.

2. Investments of investors of each Contracting Party shall at all times be accorded treatment in accordance with international law minimum standard of treatment, including fair and equitable treatment and full protection and security in the territory of the other Contracting Party. Neither Contracting Party shall in any way impair the management, maintenance, use, operation, enjoyment, extension, sale, liquidation or disposal of such investments by unreasonable or discriminatory measures.

**ARTICLE 4**  
**Treatment of Investments**

1. Each Contracting Party shall admit in its territory investments on a basis no less favourable than that accorded in like circumstances to investments of investors of any third State, within the framework of its laws and regulations.
2. Each Contracting Party shall accord to these investments, once established, treatment no less favourable than that accorded in like circumstances to investments of its investors or to investments of investors of any third State, whichever is the most favourable, as regards the management, maintenance, use, operation, enjoyment, extension, sale, liquidation or disposal of the investment.
3. The Contracting Parties shall within the framework of their national legislation give favorable consideration to applications for the entry and sojourn of nationals of either Contracting Party who wish to enter the territory of the other Contracting Party in connection with the making and carrying through of an investment.
4. (a) The provisions of this Article shall not be construed so as to oblige one Contracting Party to extend to the investors of the other Contracting Party the benefit of any treatment, preference or privilege which may be extended by the former Contracting Party by virtue of any international agreement or arrangement relating wholly or mainly to taxation.  
  
(b) The non-discrimination, national treatment and most-favored nation treatment provisions of this Agreement shall not apply to all actual or future advantages accorded by either Contracting Party by virtue of its membership of, or association with a customs, economic or monetary union, a common market or a free trade area; to nationals or companies of its own, of Member States of such union, common market or free trade area, or of any other third State.  
  
(c) Paragraphs (1) and (2) of this Article shall not apply in respect of dispute settlement provisions between an investor and the hosting Contracting Party laid down simultaneously by this Agreement and by another similar international agreement to which one of the Contracting Parties is signatory.  
  
(d) The provisions of Article 3 and 4 of this Agreement shall not oblige the either Contracting Party to accord investments of investors of the other Contracting Party the same treatment that it accords to investments of its own investors with regard to acquisition of land, real estates, and real rights thereof.



**ARTICLE 5**  
**General Exceptions**

1. Nothing in this Agreement shall be construed to prevent a Contracting Party from adopting, maintaining, or enforcing any non-discriminatory legal measures:

- (a) designed and applied for the protection of human, animal or plant life or health, or the environment;
- (b) related to the conservation of living or non-living exhaustible natural resources.

2. Nothing in this Agreement shall be construed:

- (a) to require any Contracting Party to furnish or allow access to any information the disclosure of which it determines to be contrary to its essential security interests;
- (b) to prevent any Contracting Party from taking any actions that it considers necessary for the protection of its essential security interests;
  - (i) relating to the traffic in arms, ammunition and implements of war and to such traffic and transactions in other goods, materials, services and technology undertaken directly or indirectly for the purpose of supplying a military or other security establishment,
  - (ii) taken in time of war or other emergency in international relations, or
  - (iii) relating to the implementation of national policies or international agreements respecting the non-proliferation of nuclear weapons or other nuclear explosive devices; or
- (c) to prevent any Contracting Party from taking action in pursuance of its obligations under the United Nations Charter for the maintenance of international peace and security.

**ARTICLE 6**  
**Expropriation and Compensation**

1. Investments shall not be expropriated, nationalized or subject, directly or indirectly, to measures of similar effects (hereinafter referred to as expropriation) except for a public purpose, in a non-discriminatory manner, upon payment of prompt, adequate and effective compensation, and in accordance with due process of law and the general principles of treatment provided for in Article 4 of this Agreement.

2. Non-discriminatory legal measures designed and applied to protect legitimate public welfare objectives, such as health, safety and environment, do not constitute indirect expropriation.

3. Compensation shall be equivalent to the market value of the expropriated investment before the expropriation was taken or became public knowledge. Compensation shall be paid without delay and be freely transferable as described in paragraph (2) of Article 8.

4. The market value shall be determined in accordance with generally recognized principles of valuation and equitable principles taking into account, where appropriate, the capital invested, depreciation, capital already repatriated, replacement value, currency exchange rate movements and other relevant factors.

5. Compensation shall be payable in a freely convertible currency and in the event that payment of compensation is delayed, such compensation shall be paid in an amount which would put the investor in a position no less favorable than the position in which he or she would have been, had the compensation been paid immediately on the date of expropriation.

#### **ARTICLE 7**

##### **Compensation for Losses**

1. Investors of either Contracting Party whose investments suffer losses in the territory of the other Contracting Party owing to war, insurrection, civil disturbance or other similar events shall be accorded by such other Contracting Party treatment no less favourable than that accorded to its own investors or to investors of any third State, whichever is the most favourable treatment, as regards any measures it adopts in relation to such losses.

2. Without prejudice to paragraph (1) of this Article, investors of one Contracting Party who in any of the situations referred to in that paragraph suffer losses in the territory of the other Contracting Party resulting from:

(a) requisitioning of their property by its forces or authorities; or

(b) destruction of their property by its forces or authorities, which was not caused in combat action or was not required by the necessity of the situation;

shall be accorded restitution or compensation which in either case shall be prompt, adequate and effective. Resulting payments shall be freely convertible.

#### **ARTICLE 8**

##### **Repatriation and Transfer**

1. Each Contracting Party shall guarantee in good faith all transfers related to an investment to be made freely and without delay into and out of its territory. Such transfers include:

(a) the initial capital and additional amounts to maintain or increase investment;

(b) returns;

(c) proceeds from the sale or liquidation of all or any part of an investment;

- (d) compensation pursuant to Article 6 and 7;
- (e) reimbursements and interest payments deriving from loans in connection with investments;
- (f) salaries, wages and other remunerations received by the nationals of one Contracting Party who have obtained in the territory of the other Contracting Party the corresponding work permits related to an investment;
- (g) payments arising from an investment dispute.

2. Transfers shall be made in the convertible currency in which the investment has been made or in any convertible currency at the rate of exchange in force at the date of transfer, unless otherwise agreed by the investor and the hosting Contracting Party.

3. Where, in exceptional circumstances, payments and capital movements cause or threaten to cause serious balance of payments difficulties, each Contracting Party may temporarily restrict transfers, provided that such restrictions are imposed on a non-discriminatory and in good faith basis.

4. A Contracting Party may prevent a transfer through the equitable, non-discriminatory, and good faith application of its laws relating to:

- (a) bankruptcy, insolvency, or the protection of the rights of creditors;
- (b) issuing, trading, or dealing in securities, futures, options, or derivatives;
- (c) financial reporting or record keeping of transfers when necessary to assist law enforcement or financial regulatory authorities;
- (d) criminal or penal offences;
- (e) ensuring compliance with orders or judgments in judicial or administrative proceedings; or
- (f) social security, public retirement or compulsory savings schemes.

## **ARTICLE 9**

### **Subrogation**

1. If one of the Contracting Parties has a public insurance or guarantee scheme to protect investments of its own investors against non-commercial risks, and if an investor of this Contracting Party has subscribed to it, any subrogation of the insurer under the insurance contract between this investor and the insurer, shall be recognized by the other Contracting Party.

2. The insurer is entitled by virtue of subrogation to exercise the rights and enforce the claims of that investor and shall assume the obligations related to the investment. The subrogated rights or claims shall not exceed the original rights or claims of the investor.

3. Disputes between a Contracting Party and an insurer shall be settled in accordance with the provisions of Article 10 of this Agreement.

#### ARTICLE 10

#### Settlement of Disputes Between One Contracting Party and Investors of the Other Contracting Party

1. This Article shall apply to disputes between one Contracting Party and an investor of the other Contracting Party concerning an alleged breach of an obligation of the former under this Agreement, which causes loss or damage to the investor or its investments. Dispute between one of the Contracting Parties and an investor of the other Contracting Party, in connection with its investment, shall be notified in writing, including detailed information, by the investor to the recipient Contracting Party of the investment. As far as possible, the investor and the concerned Contracting Party shall endeavor to settle these disputes by consultations and negotiations in good faith.

2. If these disputes, cannot be settled in this way within six (6) months following the date of the written notification mentioned in paragraph (1), the disputes can be submitted, as the investor may choose, to:

(a) the competent court of the Contracting Party in whose territory the investment has been made,

or

(b) except as provided under paragraph (4) (a) and (b) of this Article, to:

(i) the International Center for Settlement of Investment Disputes (ICSID) set up by the "Convention on Settlement of Investment Disputes Between States and Nationals of other States", or

(ii) an ad hoc arbitral tribunal established under the Arbitration Rules of Procedure of the United Nations Commission for International Trade Law (UNCITRAL).

3. Once the investor has submitted the dispute to one or the other of the dispute settlement forums mentioned in paragraph (2) of this Article, the choice of one of these forums shall be final.

4. Notwithstanding the provisions of paragraph (2) of this Article;

(a) only the disputes arising directly out of investment activities which have obtained necessary permission, if there is any permission required, in conformity with the relevant legislation of the host Contracting Party on foreign capital and that effectively started shall

be subject to the jurisdiction of the International Center for Settlement of Investment Disputes (ICSID) or any other international dispute settlement mechanism as agreed upon by the Contracting Parties;

(b) the disputes, related to the property and real rights upon the real estates within the territory of the host Contracting Party are totally under the jurisdiction of the courts of that Contracting Party and therefore shall not be submitted to jurisdiction of the International Center for Settlement of Investment Disputes (ICSID) or any other international dispute settlement mechanism; and

(c) In the implementation of Article 64 of the "Convention on the Settlement of Investment Disputes between States and Nationals of other States", the following provision shall apply:

The Contracting Parties shall not accept the referral of any disputes arising between them concerning the interpretation or application of "Convention on the Settlement of Investment Disputes between States and Nationals of other States", which is not settled by negotiation, to the International Court of Justice.

(d) Where an investment authorization or a contract includes a choice of forum clause for the resolution of disputes pertaining to that investment or the authorization or contract, no arbitration under this Agreement may be initiated by the Investor when the underlying measure in the arbitration would be covered by such a choice of forum clause.

(e) the submission of the dispute to arbitration must take place within 3 years of the time at which the disputing investor became aware, or should reasonably have become aware, of a breach of an obligation under this Agreement causing loss or damage to the disputing investor or its investment;

5. The arbitral tribunal shall take its decisions in accordance with the provisions of this Agreement, the laws and regulations of the Contracting Party involved in the dispute on which territory the investment is made (including its rules on the conflict of laws) and the relevant principles of international law as accepted by both Contracting Parties.

6. The arbitration awards shall be final and binding for all parties in dispute. Each Contracting Party shall execute the award according to its national law.

7. (a) Where a tribunal makes a final award under this agreement, the tribunal may award, separately or in combination, only:

(i) monetary damages and any applicable interest;

(ii) restitution of property.

(b) A tribunal may not award punitive damages or make an order requiring a Contracting Party to reverse a given measure or decision.

**ARTICLE 11**  
**Denial of Benefits**

1. A Contracting Party may deny the benefits of this Agreement to an investor of the other Contracting Party that is a company of such other Contracting Party and to investments of such investor if the company has no substantial business activities in the territory of the Contracting Party under whose law it is constituted or organized, and investors of a non-Contracting Party or investors of the denying Contracting Party, own or control the company.
2. The denying Contracting Party shall, to the extent practicable, notify the other Contracting Party before denying the benefits.

**ARTICLE 12**  
**Settlement of Disputes Between The Contracting Parties**

1. The Contracting Parties shall seek in good faith and a spirit of cooperation a rapid and equitable solution to any dispute between them concerning the interpretation or application of this Agreement. In this regard, the Contracting Parties agree to engage in direct and meaningful negotiations to arrive at such solutions. If the Contracting Parties cannot reach an agreement within six (6) months after the beginning of disputes between themselves through the foregoing procedure, the disputes may be submitted, upon the request of either Contracting Party, to an arbitral tribunal of three members.
2. Within two (2) months of receipt of a request, each Contracting Party shall appoint an arbitrator. The two arbitrators shall select a third arbitrator as Chairman, who is a national of a third State. In the event either Contracting Party fails to appoint an arbitrator within the specified time, the other Contracting Party may request the President of the International Court of Justice to make the appointment.
3. If both arbitrators cannot reach an agreement about the choice of the Chairman within two (2) months after their appointment, the Chairman shall be appointed upon the request of either Contracting Party by the President of the International Court of Justice.
4. If, in the cases specified under paragraphs (2) and (3) of this Article, the President of the International Court of Justice is prevented from carrying out the said function or if he is a national of either Contracting Party, the appointment shall be made by the Vice-President, and if the Vice-President is prevented from carrying out the said function or if he is a national of either Contracting Party, the appointment shall be made by the most senior member of the Court who is not a national of either Contracting Party.
5. The tribunal shall have three (3) months from the date of the selection of the Chairman to agree upon rules of procedure consistent with the other provisions of this Agreement. In the absence of such agreement, the tribunal shall request the President of the International Court of Justice to designate rules of procedure, taking into account generally recognized rules of international arbitral procedure.

6. Unless otherwise agreed, all submissions shall be made and all hearings shall be completed within eight (8) months of the date of selection of the Chairman, and the tribunal shall render its decision within two (2) months after the date of the final submissions or the date of the closing of the hearings, whichever is later. The arbitral tribunal shall reach its decisions, which shall be final and binding, by a majority of votes. Arbitral Tribunal shall reach its decision on the basis of this Agreement and in accordance with international law applicable between the Contracting Parties.

7. Expenses incurred by the Chairman, the other arbitrators, and other costs of the proceedings shall be paid for equally by the Contracting Parties. The tribunal may, however, at its discretion, decide that a higher proportion of the costs be paid by one of the Contracting Parties.

8. A dispute shall not be submitted to an international arbitral tribunal under the provisions of this Article, if a dispute on the same matter has been brought before another international arbitral tribunal under the provisions of Article 10 of this Agreement and is still before the tribunal. This will not impair the engagement in direct and meaningful negotiations between both Contracting Parties.

### **ARTICLE 13**

#### **Transparency**

Each Contracting Party shall to the extent possible, ensure that its laws, regulations and administrative rulings of general application respecting any matter governed by this Agreement are promptly published or otherwise made available in such a manner as to enable interested investors of the other Contracting Party to become acquainted with them.

## ARTICLE 14

### Entry into Force, Duration, Amendment and Termination

1. This Agreement shall enter into force on the date of the receipt of the last notification by the Contracting Parties, in writing and through diplomatic channels, of the completion of the respective internal legal procedures necessary to that effect.
2. This Agreement shall remain in force for a period of ten (10) years and shall continue in force unless terminated in accordance with paragraph (2) of this Article.
3. This Agreement may be amended by mutual written consent of the Contracting Parties at any time. The amendments shall enter into force in accordance with the same legal procedure prescribed under the first paragraph of the present Article.
4. Either Contracting Party may, by giving one year's prior written notice to the other Contracting Party, terminate this Agreement at the end of the initial ten-year period or at any time thereafter.
5. With respect to investments made or acquired prior to the date of termination of this Agreement and to which this Agreement otherwise applies, the provisions of all of the other Articles of this Agreement shall thereafter continue to be effective for a further period of ten (10) years from such date of termination.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned representatives, duly authorized thereto by their respective Governments, have signed this Agreement.

DONE in duplicate at Istanbul, on 3 November 2016 in the Turkish and English languages, all texts being equally authentic.

In case of any divergence of interpretation, the English text shall prevail.

**FOR THE GOVERNMENT OF  
THE REPUBLIC OF TURKEY**

**FOR THE GOVERNMENT OF  
THE REPUBLIC OF RWANDA**

**Nihat ZEYBEKÇİ**  
Minister of Economy

**François KANIMBA**  
Minister of Trade, Industry and  
East African Community Affairs



Ref. No: 2019/Min.38

Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçiliği Ruanda Cumhuriyeti Dışişleri ve Uluslararası İşbirliği Bakanlığına saygılarını sunar ve 3 Kasım 2016 tarihinde İstanbul'da imzalanan "Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Ruanda Cumhuriyeti Hükümeti Arasında Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma" hakkında aşağıdaki hususları Bakanlığın dikkatine getirmekten onur duyar:

Onay işlemleri 26. Yasama Dönemi içinde sonuçlandırılmayan bütün uluslararası anlaşmalar, Türkiye'nin hükümet sistemi "Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemi" şeklinde değiştiğinden ve bu anlaşmalar için yeni bir onay süreci başlatılacak olması nedeniyle şimdi hükümsüz kalmıştır.

Söz konusu Anlaşmanın son metninin bu bağlamda okunmasının ardından, Türkçe tercümenin İngilizce metinle aynı hizaya getirilmesi amacıyla, Türkçe tercümede İngilizce versiyonlar üzerinde herhangi bir etkisi olmayan bazı küçük düzeltmeler yapılması gerektiği görülmüştür. Bunlar:

1) Türkçe Metin - Türkçe metninin 1 inci maddesinin 4 üncü fıkrasının (a) ve (b) bentlerinde yer alan "egemen hak ve yetkiler" ifadesinin her iki bent için "egemen hak veya yetkiler" olarak değiştirilmesi gerekmektedir.

2) Türkçe Metin - 10 uncu maddenin 4 üncü fıkrasının (d) ve (e) bentlerinin Türkçe metinde yer almadığı tespit edilmiştir. Bu nedenle aşağıdaki (d) ve (e) bentlerinin eklenmesiyle bu maddenin düzenlenmesi gerekmektedir:

*d) Yatırım yetkisi veya kontratının; yatırımdan, yetkilendirmeden veya kontrattan kaynaklı ihtilafların çözümü için forum tercihi maddesi içermediği halde, tahkimde öngörülen öncelikli önlem forum tercihi maddesince kapsandığı takdirde, yatırımcı tarafından işbu Anlaşmada öngörülen tahkim süreci başlatılmayabilir.*

*e) Anlaşmazlığın tahkime sunulması, anlaşmazlığa düşen yatırımcının bu Anlaşma altındaki yükümlülüklerin anlaşmazlığa düşen yatırımcının veya yatırımın kaybına veya zararına uğramasına yol açacak şekilde ihlal edildiğinin farkına varmasını ve mantıklı bir şekilde farkına varmış olmasını takip eden 3 yıl içinde yapılmalıdır.*

3) Türkçe Metin - 14 üncü maddenin 1. inci fıkrasındaki "sonuncusunun yapıldığı" ifadesinin "sonuncusunun alındığı" olarak değiştirilmesi gerekmektedir.

4) İngilizce ve Türkçe Metinler - 14 üncü maddenin 2 nci fıkrasında, aynı maddenin 4 üncü fıkrasına yapılması gereken atfın 2. fıkrada yine aynı fıkraya yapıldığı gözlemlenmiştir. Bu bağlamda, İngilizce ve Türkçe metinlerin birbirlerine göre aşağıdaki şekilde düzenlenmesi gerekmektedir:

"in accordance with paragraph (4) of this Article"

"bu Maddenin 4. fıkrasına göre"

Saygıdeğer Bakanlıkça sözkonusu düzeltmelerin ilgili Ruandalı kurumlara iletilmesini ve Ruanda tarafının önerilen düzeltmeler üzerindeki onayının en kısa zamanda alınmasını Büyükelçilik takdiri karşılayacaktır.

Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçiliği bu vesile ile Ruanda Cumhuriyeti Dışişleri ve Uluslararası İşbirliği Bakanlığına en derin saygılarını sunar.

Kigali, 5 Mart 2019

Ruanda Cumhuriyeti Dışişleri  
ve Uluslararası İşbirliği Bakanlığı

**KIGALI**

İşbu çevirinin aslına uygun olduğu onaylanır.



MINAPPET COURRIER REC.
DATE DE RECEPTION: 06/03/2019
<i>(Signature)</i>

2019/89322762-Kigali BR/23095631 - MOST URGENT

Ref. No: 2019/Min.38

The Embassy of the Republic of Turkey presents its compliments to the Ministry of Foreign Affairs and International Cooperation of the Republic of Rwanda, and regarding the "Agreement Between the Government of the Republic of Turkey and The Government of the Republic of Rwanda Concerning the Reciprocal Promotion and Protection of Investments", which was signed on 3 November 2016 in Istanbul, has the honour to inform Them of the following:

All the international agreements which have not been ratified during the 26th Legislative Term are now void as a result of the fact that Turkey's governmental system has been changed as "Presidential System of Government and a new ratification process will be initiated regarding these agreements.

Following the reading of the last text of the said Agreement in this context, it was observed that for the purpose of bringing Turkish translation in line with the English text, some minor corrections needed to be done in the Turkish translation which do not have any effect on the English versions. These are:

1) Turkish Text- Article 1 - paragraph 4-sub paragraphs (a) and (b)- the expression "egemen hak ve yetkiler" should be changed as "egemen hak veya yetkiler" in both sub paragraphs,

2) Turkish text-Article 10- paragrap 4- sub paragraphs (d) and (e) do not exist in the Turkish text. So this article should be modified, by adding sub paragraphs (d) and (e) as follows:

*d) Yatırım yetkisi veya kontratının; yatırımdan, yetkilendirmeden veya kontrattan kaynaklı ihtilafların çözümü için forum tercihi maddesi içermesi halinde, tahkimde öngörülen öncelikli önlem forum tercihi maddesince kapsandığı takdirde, yatırımcı tarafından işbu Anlaşmada öngörülen tahkim süreci başlatılmayabilir.*

*e) Anlaşmazlığın tahkime sunulması, anlaşmazlığa düşen yatırımcının bu Anlaşma altındaki yükümlülüklerin anlaşmazlığa düşen yatırımcının veya yatırımın kaybına veya zararına uğramasına yol açacak şekilde ihlal edildiğinin farkına varmasını ve mantıklı bir şekilde farkına varmış olmasını takip eden 3 yıl içinde yapılmalıdır.*

3) Turkish text-Article 14- paragrap 1- The expression "sonuncusunun yapıldığı" should be changed as "sonuncusunun alındığı",

4) English and Turkish texts-Article 14-paragraph 2-It was seen that within the paragraph 2 the reference was made to the same article whereas the reference must have been made to the

paragraph 4 of the same article. In this sense, the English and Turkish texts should be relatively modified as follows:

"In accordance with paragraph (4) of this Article"

"bu Maddenin 4. fıkrasına göre"

The Embassy would be grateful should the Esteemed Ministry forward these corrections to the relevant Rwandan authorities and would be grateful to receive confirmation of the Rwandan side on the proposed corrections at the earliest convenience.

The Embassy of the Republic of Turkey avails itself of this opportunity to renew to the Ministry of Foreign Affairs and International Cooperation of the Republic of Rwanda, the assurances of its highest consideration.

Kigali, 5 March 2019

**Ministry of Foreign Affairs and  
International Cooperation of  
The Republic of Rwanda,  
KIGALI**

**RUANDA CUMHURİYETİ**  
**DIŞİŞLERİ VE ULUSLARARASI İŞBİRLİĞİ BAKANLIĞI**

No: 2807/09.16/East.E/2019

Ruanda Cumhuriyeti Dışişleri ve Uluslararası İşbirliği Bakanlığı Kigali'de mukim Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçiliğine saygılarını sunar ve Büyükelçiliğin Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunmasına İlişkin Anlaşma ve Ticaret ve Ekonomik İşbirliği Anlaşması hakkındaki 2019/Min.37 ve 38 sayılı Notalarına atıfta bulunmaktan şeref duyar.

Bakanlık saygıdeğer Büyükelçiliğe, yukarıda kayıtlı anlaşmalar için önerilen Türkçe çeviri metinlerine bir itirazı olmadığını bildirmekten onur duyar.

Ruanda Cumhuriyeti Dışişleri ve Uluslararası İşbirliği Bakanlığı bu vesile ile Kigali'de mukim Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçiliğine en derin saygılarını yineler.

Kigali, 18 Haziran 2019

Türkiye Cumhuriyeti Büyükelçiliği

**KİGALİ**

İşbu çevirinin aslına uygun olduğu onaylanır.



**REPUBLIC OF RWANDA**  
**MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS AND INTERNATIONAL COOPERATION**

No. 2807/09.16/East. E/2019

The Ministry of Foreign Affairs and International Cooperation of the Republic of Rwanda presents its compliments to the Embassy of the Republic of Turkey in Kigali, and has honour to refer to its Note 2019/min.37 and 38, regarding Agreement on Trade & Economic Cooperation and Agreement on the Reciprocal Promotion & Protection of Investment between Rwanda and Turkey.

The Ministry has the honour to notify the esteemed Embassy that Rwanda has no objection on the proposed Turkish translation text for the agreements named above.

The Ministry of Foreign Affairs and International Cooperation of the Republic of Rwanda avails itself of this opportunity to renew to the Embassy of the Republic of Turkey in Kigali, the assurances of its highest consideration. *U6*



Kigali,

18 JUN 2019

**EMBASSY OF THE REPUBLIC OF TURKEY**  
**KIGALI**